

„moj oče in moja mati živita še tam“. To bi bilo kaj čudovito veselje — viditi zemljo med zvezdami na nebu — in ž njimi se pomikati; vendar, tako daleč nihče ne pride.

Pomenki

o slovenskem pisanji.

XXVIII.

T. Da so mile govornice staroslovenske, kakor nam jih kažejo prvi pismeni spominki, doma med ljudstvom tako naglo utihnille, k temu so pripomogle razne viharne sile, zlasti a) l. 886, ko so po Metodovi smerti umakniti se mogli njegovi učenci, b) l. 892, ko so vsedli se med Slovence siloviti Madjari, in c) l. 907, kedar je padla bila Moravska in z njo tudi Slovenska.

U. O poslednji pripoveduje Šafařík, da je na vse strani razgnala prejšnje bivatelje, kar jih je ušlo smerti ali sužnosti. Nekaj jih je pobegnilo do Tater (pod Karpate), nekaj k Bulgarom, Hrvatom in drugim.

T. Naj važniše, piše Ladislav (Zl. Vek. str. 10), je preseljevanje l. 892, ko so divji Magjari pritisnili na oserčje Slovanov. Lahko si je misliti, da so premagani Slovani obrnili se od premagovavcev proč, ter se podali proti jugu in zatonu za drugimi sorodniki.

U. I jaz bi mislil, da se je takrat mnogo Slovencev naselilo po naših krajih, in da se tako naj bolje razjasnuje Šafaříkov „drugam“.

T. Nekaj Slovanov je ostalo, piše Ladislav dalje, doma v Panoniji ter so se podvergli premagovavcu, nekaj se jih je umaknilo proti severju v tatranske goré, nekaj pa jih je šlo po sedanjem Štajarskem in Kranjskem in ob jadranskem morji, in so se pomešali med prejšnje stanovnike sorodne. Naravno je, da so vzeli seboj naj dražji zaklad, namreč svojo govornico.

U. Ohranili so tudi Slovenci svojo govornico toliko ložeje, ker so prišli k sorodnim bratom; se vé, da se je sčasoma marsikaj premenilo.

T. Vendar se je tod preminjala naj menj, ker se je z narodnim jezikom skor popolnoma vjemala, in naravno bi se bila lahko razvijala, ako bi ji vnanje okoliščine ne bile tako nevgodne. Te pa ji niso bile prijazne, in torej se je zgodilo, da so nas Slovence pri tej dedovini mogli prezreti drugi Slovani in nas nekteri še sedaj prezirajo.

U. Slišal sem že velikrat, da se govorica tedanjih Slovanov ni še tolikanj razločila, kakor se loči sedaj.

T. Sčasoma se je marsikaj spremenilo. Jezik, dokler živi in se govori, se spreminja a) sam po sebi, b) po raznih rodovih, c) po daljavi krajev, d) po gorkejem ali merzlejsem podnebji (zakaj tudi to ima vpliv na omehčanje ali kerkhobo jezika), in pa kakor so prišli e) v dotičje z raznimi mejaši.

U. To je bila mešanica, ktero so govorili slovanski rodovi med seboj in s tujimi narodi! Strah, pravijo, je v sredi votel, okrog ga nič ni. Slovani pa imamo tujih mejašev — v sredi in okrog — kot listja in trave! Tù so mešali slovenščino z gerščino in laško latinščino, tam z nemščino; tù z madjarščino, in tam spet s turško in tatarsko besedo.

T. Razun vnanje dotike so imeli nekteri narodi po veri omiki, vladi itd. še posebno moč do posamesnih slovanskih rodov. V tem oziru prav odgovarja Prešernov slovenski učeneec novemu pisarju, ki pravi, da po nobeni ceni ne sme na pósodo jemati gerških pa latinskih besedi:

»Sej tudi drugi to storé Slovéni;
Sej vemo, de turčujuje Serp, de Rusi
Tatárijo, Poljak de francozuje,
De včasih verli Čeh nemékváti músi«.

P a š n i k.

Zavest spolnjenih dolžnosti osrečuje sercé človeško. Življenje človeško je jako različno v slehernem oziru, vendar se pa vjema obče v tem, da slehernemu človeku je treba v ohranitev življenja vsakdanje hrane, ki mu jo narava daje po mnogih potih. Toda razun tega, da ima vsaki kos zemlje iz med neštevilne množine človeštva svojega gospodarja ali lastnika, in nihče vsled tega kaj brez truda ne dobí, nas uči